Askerî Müzeden

KÂZIM KARABEKİR

Celâl Bayar

1884

TÜRKİYE Cumhuriyeti'nin üçüncü Cumhurbaşkanı. Gemlik yakınındaki Umurbey'de doğdu. Ortaokulu okuduktan sonra Bursa'da banka memurluğuna girdi. Daha sonra İttihat ve Terakki'nin «Rehber» kadrosunda ve İzmir bölgesinde çalıştı. Galip Hoca adını takınıp imam kıyafetine girerek Yunan işgalinden sonra bölgede çete hareketleriyle uğraştı. Cumhuriyet hükümetlerinde görev aldı. İktisat Vekili, Başvekil ve Cumhurbaşkanı oldu.

79

MUSTAFA KEMAL, Erzurum Kongresi delegeleri arasında bulunan Mahmut Celâl Bey'i «Bu zata dikkat ediniz» diye daima tedbir ve ihtiyatla karşılamış, onun kapanık durumundan ancak kendisine İş Bankası Umum Müdürlüğü, İktisat Vekilliği gibi vazifeler verdikten sonra emin olmuştu. Celâl Bayar'a emniyet ve itimadı, Bayar'ın bir ihtisas adamı olmasından ve politika görüşünde kendi direktifleri dışına çıkmamasından doğuyordu. Nitekim bu Celâl Bayar, İnönü'den sonra, Atatürk'ün ilk örneğini verdiği Cumhurbaşkanlığı makamını da, uzun mücadelelerin ardından, işgal edecekti.

Bir göçmen ailesinin çocuğu olan Celâl Bayar, dünyaya yayılan ününü iyi başlatmış, ama siyaset hayatında kısa görüşün tipik bir örneğini vererek Cumhurbaşkanlığı makamını bir ihtilâl neticesinde bırakmak bahtsızlığını görmüş, Yüce Divan'da yargılanmıştır. Ancak, yargılama sırasındaki tutumu, mevkiini kaybetmiş bir insanın tutumu olmadığı için herkes gözünde değerini yükseltmiştir.

Bayar, akademik tahsili tam olmadığı halde asıl öğrenimini hayat okulunda yapmış bir bankacıdır. Gençliğinde çeşitli bankalardaki memurluğu sırasında çok çalışarak bu alanda sağlam bir ihtisas yaptı. Nitekim, Gazi Mustafa Kemal, millî iktisat hayatını kalkındırmak için Türkiye İş Bankası'nı kurdurmak istediği zaman başına Celâl Bey'i getirmiştir. Daha sonra bu bankanın uzun zaman genel müdürlüğünü de yapan Bayar, politika hayatına genç yaşta atıldığı için İttihatçılıktan gelme komitacı alışkanlığından kurtulamamış, mebusluk ve vekillik ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin değil, Türkiye devletinin başına geçmek isteğiyle, birkaç arkadaşını alıp Demokrat Parti'yi kurmuştur. 1920'de son Osmanlı Mebuslar Meclisi'ne Saruhan (Manisa) milletvekili olarak girdikten tam otuz yıl sonra bu emeline ulaşmıştır.

Bayar'ın bu çabasında dikkati çeken noktalar vardır: İlk bakanlığı 1924'teydi: Mübadele, İmar ve İskân Bakanı. Aynı yılın 20 temmuzunda ise İş Bankasının kuruluşuna memur edilmiştir. 1932'de İktisat Vekili olarak yeniden kabineye girdi. İsmet İnönü'nün 1937'de «izinli sayılması» üzerine Başbakan Vekili, istifası üzerine de Başbakan oldu. Emrinde çalıştığı sabık Başbakan, Atatürk'ün vefatı üzerine Cumhurbaşkanı seçilince, Bayar, bu sefer de onun Başbakanı olarak kalmayı kabul etti.

Bir Halk Partili olarak Celâl Bayar'ın bu dalgalanışı bol kabine hayatını sürdürmektense, partiden çekilip bağımsız hareket etmesi normaldir. Menderes, Koraltan ve Köprülü'yle Demokrat Parti'yi kurarak kısa zamanda teşkilâtı geliştirdiler. İkinci Dünya Savaşı'nı güçlükle tarafsız atlatan İnönü devri hükümetlerinin bir türlü önleyemediği iktisadî buhranlar, Demokrat Parti'nin gelişimini hızlandırdı. Halk, bu partinin vaatlerine inanmaktan çok, ötekinden bezdiği için onları destekliyordu. Nitekim, hâdiselerle dolu geçen 1946 seçimlerinden sonra 1950'de Demokrat Parti kesin zaferi kazandı ve Celâl Bayar da, on yıl sürecek bir Cumhurbaşkanlığına getirildi.

Ancak kısmen kendisinin sebep olduğu siyasî hatalar, kısmen seçtiklerinin yol açtığı suiistimaller, bu partiyi halkın yararına çalışan bir parti olmak durumundan uzaklaştırmıştı. Tüzüğü esasen Cumhuriyet Halk Partisi'nin tüzüğünden pek farklı değildi. Siyasî beceriksizlikler silâhlı bir hükümet darbesiyle sonuçlanınca Bayar da, on yıllık çöküntü devresinin baş sorumlusu olarak yargılandı. Bugün de geri verilmemiş olan siyasî haklardan yoksun bırakılmakla beraber, idam cezasından yaşının ileri oluşu sayesinde kurtulmuştu.

Bir süre kendini unutturmasını bilen Bayar, hatıralarını yazmakla oyalandı. 1960'tan bu yana gelip geçen hükümetler «Yassıada Mahkûmları»nın tahliyesi kararını alınca o da evine dönmüştü. Bu arada oğullarından Refii Bayar'ı kaybetmişti. Ama kızı Nilüfer'le torunları kendisi için yeteri kadar teselli kaynağı olmaktaydılar.

Siyasî hayatının muhasebesini kendi vicdanı ve tarih karşısında yapacağı tabiî bulunan Celâl Bayar, «Ben de Yazdım» adını verdiği hatıralarıyla bu işe başlamış bulunmaktadır. Karakter itibariyle son derece sebat sahibi olduğundan altı cildi yayınlanmış bulunan bu eseri tamamlamağa çalışmaktadır.

Bayar'ın gerek Galip Hoca, gerek İzmir Mebusu Mahmut Celâl Bey, gerek İktisat Vekili Celâl Bayar olarak bu memlekete büyük hizmetleri dokunmuştur.

Hürriyet Arşivinden

CELÂL BAYAR

İsmet İnönü

1884

80

ÜNLÜ devlet adamı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanıdır. İzmir'de doğdu. Baba tarafından Malatyalı olup köklü Kürümoğlu ailesindendir. Ana soyu ise Razgrad'lıdır. İlk öğrenimini Sıvas'ta yaptı, daha sonra Askeri Rüştiye'yi, Harbiye'yi ve Harp Akademisi'ni bitirdi; kurmay yüzbaşı olarak orduya katıldı. Başarılarla dolu askerlik yaşantısının yanısıra yarım yüzyılı aşkın bir süreden beri politika dünyasının içindedir.

İNÖNÜ'nün politika hayatı, 1908'de henüz kolağası iken İttihat ve Terakki'nin Edirne teşkilâtını kurmasıyla başlar. Meşrutiyetin ilânını müteakip Mustafa Kemal ile birlikte İttihat ve Terakki'nin kongresinde askerlerin siyasete karışmamaları tezini savunarak siyaset ile ilgisini bir süre kesti.

Bundan sonra askerlik hayatına devam etti. 31 Mart ayaklanmasını bastırmak için İstanbul'a gönderilen Hareket Ordusu'nda görev alan İsmet Bey daha sonra Yemen'e gitti. Balkan Savaşı sırasında İstanbul'a döndü ve Bulgarlarla yapılan barış müzakerelerine askerî müşavir olarak katıldı. Kafkas, Filistin ve Suriye cephelerinde savaştı. Kurtuluş Savaşı'nın başladığı günlerde İstanbul'da bulunan Albay İsmet Bey, Atatürk'ün daveti üzerine Anadolu'ya geçti. Birinci Millet Meclisine Edirne Milletvekili olarak katıldı.

Millet Meclisi tarafından Genelkurmay Başkanlığına getirilen İsmet Bey kısa bir süre sonra Batı Cephesi Kumandanlığı görevini de üzerine aldı. Çerkes Ethem'in bertaraf edilmesinde gösterdiği başarıdan sonra 10 ocak 1921 günü Birinci İnönü zaferini kazanan kumandan oldu. Bu zaferi müteakip Büyük Millet Meclisi tarafından generalliğe terfi ettirilen İsmet Paşa, 27 mart 1921 günü İkinci İnönü zaferini de kazanarak başarılı askerlik hayatına ölümsüz bir zafer daha hediye etti.

İkinci İnönü zaferini müteakip Atatürk, kendisine tarihe geçen şu sözleri tellemişti: «Yalnız düşmanı değil, milletin makûs talihini de yenmiş oldunuz.»

İnönü zaferlerinin başarılı kumandanı İsmet Paşa'ya «İnönü» soyadı, Atatürk tarafından verilmişti.

Daha sonra Umum Garp Cephesi Kumandanlığı'na getirilen İsmet Paşa, 30 Ağustos zaferini müteakip ferik rütbesine terfi ettirildi ve zaferi müteakip toplanan Mudanya Konferansı'nda Türkiye'yi temsil ederek Mudanya Andlaşması'na imzasını koydu.

Cumhuriyetin ilânının ertesi günü Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa tarafından hükümeti kurmakla görevlendirilen İsmet Paşa, Hariciye Vekilliği de uhdesinde kalmak üzere Başvekil oldu.

31 ekim 1922 günü Hariciye Vekilliğine tayin edilmiş bulunan İsmet Paşa, Lozan'da toplanan büyük sulh konferansına başmurahhas olarak katılmış ve siyaset alanının ilk büyük zaferini bu konferans sırasında, siyaset dünyasının en ünlü politikacılarına karşı kazanmıştı.

30 Ağustos 1926 günü «Birinci Ferik»liğe terfi ettikten sonra askerlik hayatını kapatarak emekliye ayrılan «Lozan Kahramanı» İsmet Paşa bundan sonra kendisini tamamen politikaya verdi.

Bu tarihten sonra on beş yıl süre ile Atatürk'e Başvekillik yapan İsmet İnönü, bu arada kısa bir süre bu makamdan uzak kalmıştı.

Atatürk'ün vefatını müteakip Türkiye'nin ikinci Cumhurbaşkanlığına seçilen İnönü, bu arada basiretli politikasıyla Türkiye'yi İkinci Dünya Savaşı'nın dışında bırakmasını becererek ününü bir kez daha ulusal sınırların dışına taşırdı.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin Genel Başkanlığı görevini de uhdesinde bulunduran Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, 1950 seçimlerinde partisinin seçimleri kaybetmesiyle iktidardan düştü ve bundan sonra siyaset hayatına «Muhalefet Lideri» sıfatıyle devam etti.

27 Mayıs 1960'a kadar «Muhalefet Lideri» olarak başarılı politika hayatını sürdüren İsmet İnönü 27 Mayıs Devrimi'ni müteakip Kurucu Meclis tarafından hazırlanan yeni anayasadan sonraki koalisyon hükümeti sırasında tekrar Başbakan olarak görev aldı.

İnönü daha sonra koalisyondan ayrı olarak kurduğu hükümetin başında iken ve Amerika'yı ziyareti sırasında Meclis'te yapılan oylama sonucu iktidardan düşürüldü.

O tarihten sonra tekrar «Muhalefet Lideri» ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı olarak siyasî hayatını sürdürmeye devam etti.

İlk Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden bu yana milletvekili bulunan ve teşrii hayatta erişilmez bir rekora ulaşan İnönü, yarım yüzyıldan beri aralıksız milletvekilliği yapmakla dünya siyaset hayatında rekor kırmıştır şüphesiz ki.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin seksen sekiz yaşındaki lideri İsmet İnönü, dünya siyaset sahnesinin en ünlü ve en yaşlı siyaset adamlarının başında yer almaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Fotoğraf: Mehmet Biber

İSMET İNÖNÜ

Halide Edip Adıvar

1884 - 1964

ROMANCI. İstanbul'da doğdu ve öldü. Üsküdar Amerikan Kız Kolejini bitirdikten sonra Rıza Tevfik, Salih Zeki gibi şöhretlerden felsefe, sosyoloji ve matematik dersleri aldı. Çeşitli okullarda öğretmenlik, müfettişlik yaptı. Üniversitede Batı Edebiyatı dersleri verdi. Anadolu hareketlerine katıldı. Onbaşı ve çavuş oldu. İkinci kocası Dr. Adnan Adıvar'la Amerika'ya gitti. Onbeş sene gurbette dolaştı. 1964 yılında 80 yaşında vefat etti.

HALİDE Edip, kendisine öğretmenlik etmiş olan Matematikçi Salih Zeki Bey'le evlenmişti. İlk yazıları «nesir-şiir» halindedir. İlk romanları basit, biyografi romanlarıdır. Kadın ruhunu «Handan»da çok iyi anlatır. «Kalb Ağrısı», «Zeynonun Oğlu», «Mev'ut Hüküm» bu tipte eserlerdir. Sonra, Kurtuluş Savaşı'yle ilgili «Vurun Kahpeye», «Ateşten Gömlek» gibi sosyal amaçlı, Gökalp'ın fikirleriyle yuğrulmuş «Yeni Turan» gibi romanlar da yazmıştır.

Mütareke yıllarında, Sultanahmet Meydanı'ndaki Kadınlar Birliği'nin tertiplediği büyük mitingte söylediği heyecanlı nutukla halkın içine kurtuluş uğrunda savaş ateşini salmıştı. Bunu hem «Sinekli Bakkal» romanında, hem «Türkün Ateşle İmtihanı» adlı hâtıralarında gayet canlı bir dille anlatmıştır. Oysa, o sıralarda Türkiye'yi Amerika koruyuculuğu altına sokacak bir «mandat» yönetimi taraflısıydı. Anadolu'ya katıldıktan sonra bu fikirleri değişmiş ve Atatürk'ün yakınlığı ona gerçekleri göstermiştir. Ancak, Adnan Adıvar'la evlendikten sonra, cumhuriyetin ilk devirlerinde yapılanları beğenmedikleri, Atatürk'e söz geçiremedikleri için yurt dışına çıktılar ve on beş yıl, Avrupa ve Amerika'da, Türk devrimlerini tanıtacak konferanslar, dersler verdiler. Ne var ki, bunların hepsi de gerçekten övücü ve tanıtıcı olmadığı için memlekete ancak Atatürk'ün ölümünden sonra dönebildiler. Yurt dışındaki çalışmalarının en güzel ürünü, Londra'da yayınlanan «The Daughter of the clown (Soytarının Kızı)» adlı romanı oldu. Daha sonra da eseri genişleterek Türkçe olarak yazdı: «Sinekli Bakkal» Bu eser, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun «Kiralık Konak»la başlattığı çevre romanı tarzının dilimizde en başarılı örneğidir.

Halide Edip Adıvar, edebiyatımızda ilk opera librettosu yazan kadın sanatçıdır. 1918'de yayınlanan ve Hazret-i Yusuf hikâyesini konu edinen «Ken'an Çobanları», daha sonra bestelenmiştir.

Hikâye ve romanlarının en önemli nitelikleri heyecanlı, sürükleyici bir üslûpla yazılması, gözlemlerinin gerçekçi ve doğru olması, kompozisyon sağlamlığıdır. Kadın karakterleri birbirine benzer: hep aynı kuvvetli kişiliği olan kadını ele almıştır ki bu da tamamiyle kendisinin portresidir. Yalnız, üslûbu oldukça düzensizdir. Yazdıklarını bir daha okumadığını, kendisi söylemektedir. Daha 1918'de, Ruşen Eşref Ünaydın'ın «Diyorlar ki» isimli anketine verdiği cevaplarda Fâzıl Ahmet Aykaç, onun için şu doğru teşhisi koyuyordu:

«Halide Hanım, sizi vaat ettiği güzel bir manzaranın karşısına götürüyor. Fakat oraya kadar ayaklarınız ve ayakkabılarınız sağlamsa yürüyebilirsiniz. Çünkü yol o kadar taşlı, o kadar çapraşık, o kadar dikenli ki. Üslûp gayet karışık, fakat arkasında yeni, uyanık bir ruh var. Nasıl söyleyeyim? Halide Hanım'ın kitapları lezzetli, ama kılçığı bol bir sardalya gibidir.» Yazarın burada söylediği o «yeni ruh», gerçekte, o zamana kadar Fransız romanı tahlilciliğine alışmış olan edebiyatımıza, ruh tahlillerini yansıdıkları olaylarda gösteren Anglo-Amerikan roman tekniğinin tatbik edilmiş olmasıydı ki, eğitiminin tabiî bir sonucu olarak, Halide Edip Adıvar, bizde bu çığırı ilk deneyen sanatçıdır.

Halide Edip Adıvar, ikinci eşi Dr. Adnan Adıvar ile birlikte, 1926-1939 arasında İngiltere ve Fransa'da yaşamıştır. Bu arada, Amerika'ya davet edilerek, Amerika'nın başlıca üniversitelerinde «Yakın Şark Fikir Tarihi»ne dair konferanslar vermiş, hattâ 1931 - 1932 arasında, Columbia Üniversitesi'nde misafir profesör olarak dersler vermiştir. 1935'te de Hindistan'da, Delhi Üniversitesi'ne misafir profesör olarak davet edilmiş, Kalküta, Benares, Haydarabat, Aligar, Lahur ve Peşaver üniversitelerindeki konferansları büyük ilgi uyandırmıştır. Gerek Amerika'da, gerek Hindistan'daki konferansları, üniversiteler tarafından kitap halinde bastırılan büyük edip, 1939'da İstanbul'a dönmüş, ertesi yıl da Edebiyat Fakültesi'nde İngiliz Edebiyatı Kürsüsü'nün başına geçmiştir.

Romancı, 1942'de «Sinekli Bakkal»la CHP Roman Ödülü'nü kazanmıştı. Eserlerinden «Ateşten Gömlek» 1923 ve 1949'da iki defa (Aktris Bedia Muvahhit, ilk defa bu filmde sinemaya başlamıştır), «Vurun Kahpeye» 1949 ve 1955'te, «Yolpalas Cinayeti» 1956'da, «Sinekli Bakkal» 1967'de filme alınmıştır. Bu son eser, 1968 yılına kadar yirmi altı defa basılarak rekor kırmıştır. Öte yandan, «Sinekli Bakkal» romanının İngilizce'ye, Norveç ve Felemenk dillerine tercümeleri de, batı ülkelerinde büyük ilgi uyandırmış, takdirle okunmuştur.

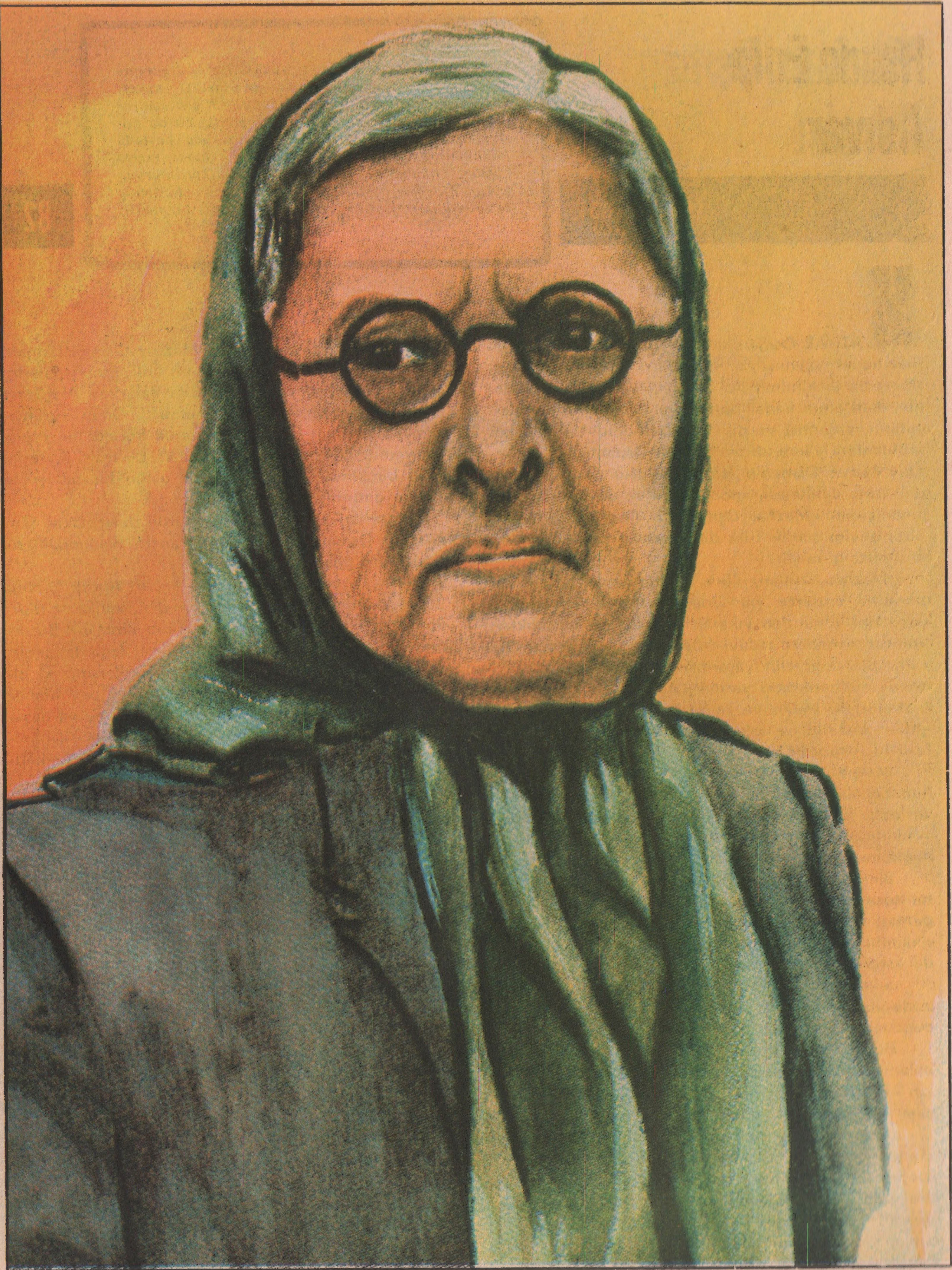

Doğan Kardeş Koleksiyonundan

HALİDE EDİP ADIVAR

Mazhar Osman Usman

1884 - 1951

AKIL hastalıkları dalında büyük bir ün yapmış hekimimizdir. Sofulu'da dünyaya geldi. Askeri Tıbbiye'den mezun oldu. Almanya'da asabiye ve akıl hastalıkları üzerinde ihtisas yaptı. Yurda dönünce Gülhane Hastahanesi'nde hocalığa başladı. 1924'de Bakırköy Akıl Hastanesi'ni, daha sonra Yeşilay Derneği'ni kurdu. 1933 yılında ordinaryüs profesör oldu. Pekçok değerli öğrenci yetiştirmiş ve hekimlikte çok kıymetli eserler vermiştir.

82

MAZHAR Osman, adını yurdun en ücrâ köşelerine kadar yaymış, ününü bütün millete kabul ettirmiş bir hekimimizdir. Denilebilir ki, Lokman Hekim dahi onun kadar popüler olmamıştır Türk cemiyetinin yaşantısı ve dilinde. Deli-dolu davranışları görülenlere «Seni ancak Mazhar Osman paklar» veya «Mazhar Osman'ın gözü kör olsun, seni görmediği için» denilmesi, anormal hâl ve davranışları bulunanlardan «Mazhar Osmanlık» diye bahsedilmesi birer deyim olarak Türk diline yerleşmiş, hattâ folklorumuza girmiştir.

Mazhar Osman, Türk tıp tarihinde büyük bir zirvedir. Yüzlerce yılın klâsikleşmiş köhne tedavi usullerini kökünden yıkarak sinir ve ruh hastalıkları konusuna modern tedavi sistemini sokan Mazhar Osman, bu cemiyetin yaşantısında «deli» ve «tımarhane» mefhumunun yerine «Akıl hastası» ve «Akıl hastanesi»ni sokan ve bunu bütün cemiyete kabul ettiren kişi olması bakımından da büyük bir değer taşır hiç şüphesiz ki.

Mazhar Osman'ın 1920'lerdeki bu büyük reform hamlesi olağanüstü bir cesaretti. Nitekim bu yoldaki cesurâne davranışı ile yaptıkları, kendisini çekemeyenlerin nazarında onun adını «Pek sağlam akıllı değildir»e çıkarmıştı.

Bir gün samimî bir dostunun kendisine «— Yâhu hoca, bazı kimseler senin için delidir, diyorlar...» demesi karşısında üstât hekimin alabildiğine bir serinkanlılık ve kendisine has yüksek espri gücü içinde verdiği şu cevap pek meşhurdur:

«— Onların benim için deli, demeleri hiçbir şey ifade etmez dostum. Yeter ki ben onlar için delidir, demiyeyim...»

Bu esprinin altında büyük bir gerçek de gizli bulunmaktadır. Zira bu memlekette Mazhar Osman'ın «delidir» dediği bir insanın akıllı bulunduğunu ispata imkân ve ihtimal olamazdı.

Mazhar Osman, yurt içini baştan başa kaplayan büyük şöhretinin yanısıra, sinir ve akıl hastalıkları üzerinde uluslararası bir üne de sahipti. Bu konudaki büyük değerini bütün Avrupa'ya kabul ettirmiş değerli bir Türk hekimi idi.

Köhnemiş usullerin tatbik olunduğu Toptaşı Bimârhanesi'nden bugünkü modern Bakırköy Akıl Hastanesi'ni ortaya çıkartan Mazhar Osman Usman, hoca olarak da son devirlerin en ünlü asabiyecilerini yetiştirmiş ve meydana getirdiği Bakırköy Akıl Hastanesi'ni onların eline tevdi etmişti. Onun öğrencileri, onun açtığı yoldan yürüyerek hocalarının eserine yeni katkılarda bulunmuşlar ve bu tesisi Avrupa'daki birçok akıl hastanesinden üstün bir müessese haline getirmişlerdir.

Esprileri yıllardan beri dillerde dolaşmakta olan Mazhar Osman'ın ünlü bir öğrencisi hakkındaki şu sözleri de pek meşhurdur:

«— O, aklına koyduğunu yapar. Ancak yaptığı ile de yetinmez. Mebus olacağım der, hakikaten olur. Sonra vekil olacağım der, bakarsınız olmuştur. Bu sefer başvekil olacağım diye tutturur, ona da erişir. reisicumhur olmak ister sonra, bir bakarsınız ki olmuştur. Bununla da yetinmez, bu sefer peygamber olmak hevesine kapılır. Kendine göre bunu da başarır. Fakat yine tatmin olmaz; bu sefer de Allah olmak ister. Ve işte o zaman alıp bana getirirler kendisini...»

Ordinaryüs Profesör Mazhar Osman Usman, meslekî yönden birçok eser ve makale yayınladıktan başka «Sıhhî Sahifeler» ve «İstanbul Seririyatı» adlarında iki de dergi çıkarmıştı.

Meslekî değerinin yanısıra son derece teşkilâtçı ve cemiyet adamı idi de Mazhar Osman. Yeşilay Cemiyeti'ni şahsî gayretiyle meydana getirdikten sonra uzun seneler reisliğini yapmış, bu arada Akıl Hastalıkları Cemiyeti'ni de tesis ederek yirmi beş sene müddetle başkanlığı görevinde bulunmuştu. Meşrutiyetin ilânını müteakip Türkiye Kızılay Derneği'nin kurulması yolundaki ilk teşebbüs ondan gelmiş, ayrıca uzun seneler Beyoğlu Türk Tıp Cemiyeti'nin de başkanlığı görevinde bulunmuştu.

Türk tıp âleminin en değerli ve en renkli bir simâsı olan Mazhar Osman Usman, 1 eylül 1951 günü İstanbul'da hayata gözlerini yumarken arkasında birçok eserler ile birlikte ölümsüz bir de isim bıraktı. Ünlü hekimin akıl ve sinir hastalıklarına dair pek çok eseri vardır. Ayrıca, Fransa, Almanya, Belçika, İsviçre, İtalya, İngiltere ve Danimarka'daki tıp kongrelerinde sunduğu tebliğler, dünyanın büyük tıp dergilerinde yayınlanmıştır.

Tablo: Vâlâ Somalı

MAZHAR OSMAN USMAN

Yahya Kemal Beyatlı

1884 - 1958

GÜNÜMÜZ şiirinin en güçlü sanatçısı. 1884'te Üsküp'te doğdu. 1958'de İstanbulda öldü. Balkan hasretini ve Osmanlı İmparatorluğu'nun ihtişam devirlerini hiçbir zaman unutamadı. Gençken Paris'e giderek Siyasal Bilgiler Okulu'na girdi. Dokuz yıl sonra İstanbul'a döndü. Varşova, Madrid, Karaşi elçiliklerinde bulundu. Tekirdağ ve İstanbul'dan milletvekili seçildi. Şiirlerini sağlığında bastırmadı. Eserleri ölümünden sonra yayınlandı.

YAHYA Kemal Beyatlı'nın asıl adı Agâh'tır. Şehsüvar Paşa torunlarından olduğu için Beyatlı soyadını almıştır.

1903 yılında Paris'e gitmiş olan Yahya Kemal, böylelikle kendisinden önce Türk şiirine damgasını vurmuş olan Abdülhak Hâmit ve Tevfik Fikret'in tesiri altında kalmaktan kurtulmuştur. Ama, gittiği Siyasal Bilgiler Okulu'nda Avrupa tarihi öğreten Albert Sorel'in Osmanlılardan hemen hiç sözetmemesi, ondaki millî gururu zedelemiştir. Bu hızla, kendi tarihinin yükseliş devrine eğilen Yahya Kemal, sonunda İstanbul şairi olmuştur. 1912'den sonra, ilk şiirlerini «Bulunmuş Sayfalar» başlığı altında yayınlamış, ama bunu pek seyrek yapmıştır. 1912'de Paris'te yazdığı «Açık Deniz» şiirinin yayım tarihi 1925'tir. Böyle davranmasının sebebi, görüştüğü Fransız şairlerinden edindiği titizlik ve alışkanlıktır. Şiirde kelimelerin ses yapısında ve aruz âhengine önem verdiği için mısralarını mütemadiyen değiştirmiş, oluşturmuştur. Ancak önırünün son on beş yılı içinde sık sık şiir yayınlamağa başlayabilmiştir.

İyi bir kültürle yetişen Yahya Kemal, Paris'ten İstanbul'a dönünce 1915'ten 1923'e kadar Üniversite'ye intisap etmiş «Batı Edebiyatı Tarihi» ve «Medeniyet Tarihi» derslerini okutmuştur. Bu arada, 1922'de Lozan Sulh Heyeti'nde müşavir sıfatıyle bulunan büyük şair, 1923'te, İkinci Büyük Millet Meclisi'ne Urfa milletvekili seçilmiş, 1926'da Varşova, 1929'da Madrit Büyükelçimiz olmuştur. Daha sonra, tekrar Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne giren Yahya Kemal Beyatlı, yedinci seçim devresine kadar milletvekilliğinde kalmıştır.

Beyatlı, bir süre Üniversite'de Garp Edebiyatı da okutmuştur. Ancak, bu tarzdaki eğitime hazırlıklı olmadığı için bunu sürdürememiştir. Daha ziyade Sokrates tarzında canlı sohbetleriyle bilgilerini ve duygularını başkalarına aktarmıştır. Emirgân sohbetleri, yıllarca sürmüştür.

Şiirden başka makale ve sohbet tarzında nesir yazıları da olmakla beraber sanatçının asıl kişiliği şiirden gelir. Eserleri, bu bakımdan üç grup teşkil eder: Eski şiirin rüzgârıyle meydana getirdiği gazel ve benzeri şiirler, gerçek İstanbul şiirleri, bir de ölüm ve sonrası gibi metafizik ya da felsefî temaları işlediği yalın şiirler. Tarih zevki bilhassa İstanbul şiirlerinde kendini göstermiş ve tarih bilgisi İstanbul'un fethi üzerinde derinleşmiştir.

Yahya Kemal Beyatlı kendine inanmış bir sanatçıydı. Kendinden başka sanatçıları da kolay beğenmezdi. Çevresinde hayranlarının bulunmasından mutlu olurdu. Kendi şiirlerini belirli bir melodiye göre, o şiir o âhengi kaldırsın kaldırmasın, okumaktan zevk alırdı. Karakteri itibariyle neşeli, o nispette de kuruntulu, vehimli bir insandı. Ailesiyle ilgisini tamamiyle kesmişti. Kişiliğinden başka dayanağı yoktu. Onun, Atatürk'ün sofrasında söylediği bir söz, çok şöhret kazanmıştır. Atatürk,

— Yahya Kemal Bey, Ankara'nın en çok nesini beğendiniz?

diye sormuştu. Yeni milletvekili de hemen cevap vermişti:

— İstanbul'a dönüşünü, Paşam...

Yahya Kemal Beyatlı, Atatürk hakkında tek mısra yazmamıştır. Ama gençliğinde âşık olduğu Celile Hanım için «Vuslat» şiiri gibi bir anıt bırakmıştır. Melek Celâl Sofu'nun (ressam) bir hâtırasına göre, Celile Hanım'la evlenemeyişi Yahya Kemal'i ömrü boyunca bir yuva kurmaktan yoksun bırakmış, hiçbir kadın, ona bu aşkı unutturamamıştır. «Erenköyü'nde Bahar» gibi, «Geçmiş yaz» gibi birçok şiir, bu sevginin neticesidir.

Bununla beraber, şairi, çok sıkıntıya düştüğü yıllarda, Kavaklıdere Şarap Fabrikası'na iki mısralık bir reklâm şiiri yazdığını da görüyoruz:

Biz vedâ etmek üzreyiz kedere
Getir ahpâba bir Kavaklıdere...

Yahya Kemal'de, alelâde bir sözü şiir haline getirme gücü vardı, Süleyman Nazif'in İbnül'Emin Mahmut Kemal hakkında söylediği:

Ne kendi kimseye benzer, ne kimse kendisine

mısraını hemen bir mısra ilâvesiyle gerçekten şiir haline getirmişti:

Hezâr gıbta o devr-i kadîm efendisine
Ne kendi kimseye benzer, ne kimse kendisine

Kırk yılı aşan edebî hayatının mahsulü, belki küçüklü büyüklü kırk parça eseri aşmaz, ama, hepsi de seçkin, hepsi de birbirinden güzeldir.

Hayat Koleksiyonundan

YAHYA KEMAL BEYATLI

Ömer Seyfettin

1884 - 1920

ÜNLÜ bir hikâyecidir. 1884'te Gönen'de doğdu. Harp Okulunu bitirdikten sonra jandarma subayı olarak görev aldı. 1910'da askerlikten ayrılıp Selânik'te yerleşti ve Genç Kalemler dergisini kurdu. Balkan Savaşında yeniden subay oldu ve Yunanlılara esir düştü. Bir yıl sonra İstanbul'a geldi. Askerliği bıraktı. Yazarlık ve Kabataş Lisesi'nde edebiyat öğretmenliğiyle hayatını kazanmaya başladı. 1920'de, 36 yaşında İstanbul'da vefat etti.

ÖMER Seyfettin edebiyatımızda milliyetçi akımın, Türkçülüğün kurucularındandır. Daha Selânik'teyken Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp'le birlikte, Turancılığa kadar varan bir milliyetçilikle yazı hayatında şöhret yapmıştı. Ama daha sonra, gerçekçi bir milliyetçi görüşü tercih ederek Ziya Gökalp'in izinden ayrıldı.

Ömer Seyfettin'in o zaman koyduğu ilkeler, Ziya Gökalp'in de «Türkçülüğün Esasları»nda, bu kitabın dilde Türkçülük bölümünde prensiplerini ortaya koyduğu fikirlerdi: O zaman dilimizde bol bol kullanılan Arap dili ve Fars dili kurallarını kaldırmak, o dillerin gramerlerine uymamak, Arap ve Fars dilbilgisi kurallarına göre yapılan tamlamaları çözmek. Dilde Türkleşmenin bir başka yanı da halka malolduktan, Türk fonetiğine uyduktan sonra kelimenin kökenini aramamaktı. Ömer Seyfettin, kendi yazılarının hepsinde bu ilkeleri baştan sonuna kadar uygulamıştır. Böylece, İstanbul ağzını temel olarak ele alan, günlük konuşma ve gazete diline benzer sadelikte bir hikâye uslûbu sağlamıştır.

Ömer Seyfettin'in hikâyeleri gerçeklere uygun bir hayatı ve kişileri canlandırır. «Benim dehâm komiktir» diyen yazar, hikâyelerinde çoğu zaman mizaha yer vermiştir.

Aslında, İstanbul'a geldikten ve gazeteciliğe başladıktan çok sonra, büyük bir kolaylıkla hikâye yazmağa başlayan Ömer Seyfettin, 1917-1920 arasında on kitap dolduran 125 hikâye vermiştir. «Efruz Bey»le «Yalnız Efe» adlı roman denemelerine «Harem» de ilâve edilebilir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığınca yayınlanmış «İlyada» gibi özet yardımcı kitapları da vardır.

Yazar, konularını günlük hayattan alır ama, zaman zaman kendi tarihimizin kahramanlık sayfalarına da döner: Başını Vermeyen Şehit, Bomba, Hürriyet Bayrakları gibi hikâyeleri tarihimizin acı, tatlı, yiğitçe, ya da düşündürücü safhalarını anlatır. Ama «Gizli Mabet», «Yüksek Ökçeler» gibi pek çok hikâyesinde şehirli hayatının çeşitli görüntüleri alaycı bir dille tespit edilmiştir. Ömer Seyfettin'in hikâyelerini toplayan ilk seride şu eserleri çıkmıştır: İlk Düşen Ak, Yüksek Ökçeler, Bomba, Gizli Mabet, Efruz Bey, Beyaz Lâle, Mahçupluk İmtihanı, Dalga.

Yaşadığı devir gözönüne alınınca Ömer Seyfettin'in önemi bir kat daha anlaşılır. Çünkü o zamanlar memleket korkunç bir düşman baskısı altındaydı. Kimse ne olacağını bilmiyordu. Böyle kâbuslu günlerde bir yazarın, gayet sade, gayet coşkun bir dille kendi milletinin kahramanca geçmişinden hikâyeler anlatması ilgiyle karşılanacak bir olaydı.

Kendisi son derece mütevazı, alçak gönüllü, ama bilgili bir insan olan Ömer Seyfettin, çevresi tarafından çok sevilirdi. Zamanla biraz kuşkulu bir karakter özelliği kazanmıştı. Onun bu huyunu bilen bir arkadaşı, her sabah yazı yazdığı gazeteye geliş saatini kollayarak üç başka arkadaşı yoluna diker ve Köprü'de, Eminönü'de, Sirkeci'de, birbirlerinden habersizmiş gibi görünen bu arkadaşlar, Ömer Seyfettin'le karşılaşınca hemen: «Geçmiş olsun, pek fena görünüyorsun, rengin de çok bozuk, hasta mısın?» diye ciddî ciddî endişelerini bildirirler. Üçüncüsünde Ömer Seyfettin, gerçekten hasta olduğuna inanarak evine gidip yatmak üzere geri döner ve gazeteye gitmekten vazgeçer.

Hikâyecinin, başkalarını konu alırken kendisinin de birtakım anekdotlara konu olacağı muhakkaktır. Ömer Seyfettin, başından geçen bazı olayları, çeşitli hikâyelerinde ele almıştır, «Gizli Mabet» bunlardan biridir ve yazarın evini ziyaret eden bir Fransız arkadaşının, sandık odasını gizli bir ibadet yeri zannedişini hoş bir dille anlatır.

Ömer Seyfettin'in diline pelesenk ettiği bir söz de «Cancağzım»dır. Her tanıdığına böyle hitap etmesi, daha ziyade yazarın herkese açık bir insan oluşundan, alçak gönüllülüğünden ileri gelir.

Değerli ediplerimizden Ali Canip Yöntem, onun en yakın arkadaşıydı. «Ömer Seyfettin'in Hayatı ve Eseri» adıyle, ünlü hikâyecimizin hayatını, mizacını ve sanatını anlatan, en kuvvetli hikâyelerini ihtiva eden bir kitap hazırladı. Bu kitap 1935'te yayınlandı. Kısa bir süre sonra da Ömer Seyfettin'in bütün hikâyeleri, bir kitap serisi halinde bastırıldı. Bu hikâyeler, her zaman aynı zevk ve heyecanla okunmaktadır.

1920'de 36 yaşında hastalanarak yatağa düşen ve kurtarılamayan ünlü sanatçı, Kuşdili'nde Mahmutbaba kabristanında yatıyor.

Doğan Kardeş Koleksiyonundan

ÖMER SEYFETTİN

Reşat Nuri Güntekin

1889 - 1956

HİKÂYE, roman ve oyun yazarı, İstanbul'da doğdu, Londra'da öldü. Zincirlikuyu Mezarlığı'na gömüldü. Orta öğrenimini babasının işi dolayısiyle çeşitli şehirlerde yaptıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. Fransızca, edebiyat öğretmenliği, Millî Eğitim Müfettişliği, milletvekilliği, kültür ataşeliği gibi çeşitli devlet memurluklarında bulunurken gazetecilik de yaptı. Çeşitli roman, oyun ve hikâyeleri vardır.

REŞAT Nuri Güntekin'e önce «İstanbul Kızı» adıyle piyes şeklinde yazıp sonra vazgeçerek «Çalıkuşu» adıyle romana çevirdiği eser ilk büyük şöhreti kazandırmıştır. Bu romanın başlıca kahramanı Feride, günün şartları içinde, öğretmen olarak Anadolu'ya giden bir aydın Türk kızını canlandırır. Türk kızlarının Anadolu'da görev alması tabiî hale gelince bile «Çalıkuşu», gerek Ömer Seyfettin'in daha sadesi olan dili ve uslûbuyle, gerek duygulu hikâyesiyle başarısını sürdürmüştür. Bu yumuşak gazeteci dili, temiz Türkçe, birçok romanına sürükleyicilik kazandırmıştır.

1889'da İstanbul'da dünyaya gelen Reşat Nuri Güntekin, doktor Nuri Bey'in oğluydu. İzmir'de Fransız Koleji'nde ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde okuyan ve iyi bir kültürle yetişen ünlü romancımız, liselerde uzun süre edebiyat öğretmenliği ve Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişliği yapmıştı. Bir ara, Çanakkale Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde de görev alan Reşat Nuri, 1956 yılında, 67 yaşındayken Londra'da vefat etti. Cenazesi, İstanbul'a getirildi ve büyük törenle Zincirlikuyu Kabristanı'nda toprağa verildi.

Güntekin'in kendi yazdığı on dokuz romandan başka yedi hikâye kitabı, çeşitli konularda birçoğu tercüme olmak üzere yüze yakın eseri vardır ki, bunlar arasında en önemli yeri piyesler tutar. Okul piyeslerinden komedi ve dram türüne kadar her tarzı denemiştir. Piyeslerinin büyük kısmı kitaplaşmamıştır. «Anadolu Notları» adlı gezi notlarıysa klâsik bir değer taşır. Ölümünden sonra eşinin izniyle bazı romanları filme de çekilmiştir.

Romanlarının en tanınmışları: Çalıkuşu (1922, on beşinci basımı 1969), Damga (1924), Dudaktan Kalbe (1925), Akşam Güneşi (1926), Bir Kadın Düşmanı (1927), Acımak (1928), Yaprak Dökümü (1930), Kızılcık Dalları (1932), Miskinler Tekkesi (1946) dır. Gerek bunlar, gerek öteki romanları ya kendisi, ya başkaları tarafından piyes haline konulmuş (Eski Hastalık, Yaprak Dökümü, Çalıkuşu), filme çekilmiş ve radyoya uygulanmıştır. 1961'de yalnız romanlarının seri halinde basılmışı 24 cilt tutmuştu.

Reşat Nuri Güntekin, her iki mesleği bakımından da insan ruhunu, çocuk ruhunu çok iyi tanır, çevre şartlarını bilir, toplumun dertlerine rahatlık ve doğrulukla parmak basabilecek bir yeteneğe ulaşmış bir yazardı.

Çok zeki ve dikkatli olduğu için insan karakterlerine ait, eşya ve çevreye ait objektif gözlemleri sayesinde her yazdığını doğru gösterirdi. Ancak, acılıkta fazla ileri gitmeyerek daima, hayatta olduğu gibi, göz yaşı ve gülümsemeyi bir arada verişi, romantik aşırılıklarını hoş görmeye zorlardı. Bazı eserleri birçok konularda çözüm yolları getirmiştir: «Acımak»ta ana-babaların bencillik yüzünden çocuklarını tanımadıklarını, çocuklarınsa onları hiç tanımadığını ortaya koymuştur.

Ancak, Reşat Nuri Güntekin'in romanlarında bile oyun yönü ağır basar. Romanlarının en başarılı yanları diyaloglarla sürüp giden sahnelerdir. Tasvirden ziyade aksiyon ve dram hâkimdir yazılarına. Buna karşılık oyunlarında hikâyenin, olayın karakterden daha yoğunlukla işlendiği görülür. Yazarın üstün bir yanı da makaleciliği ve gazete hikâyeleridir. Mizahımızın ölmez eserlerinde örnekler bırakan Reşat Nuri Güntekin, bir fikri derleyip toplayarak en özlü haliyle okuyucuya verme tekniğini kusursuz şekilde tatbik ederdi. Yıllarca, Sedat Simavi'nin «Karikatür» dergisinde, daha önce «Yedigün»de makale ve sohbetler yayınlamış, mizah hikâyeleri yazmıştır. Çoğunda da takma isimler kullanmıştır.

İstanbul şivesinin güzel örnekleriyle yazan bu usta sanatçı, ayrıca, güçlü bir ahlâkçıdır da. Kötüleri bile kötülemeğe kıyamaz da, bir yerde onları hoşgörmeğe, affetmeğe yönelir. Meslek hayatındaki bağışlayıcı tutumu, sanat hayatında bu yolda kendisini göstermiştir.

Reşat Nuri Güntekin, yabancı edebiyatlardan, bilhassa Fransız edebiyatından da birçok eser çevirmiştir. Bunlar arasında mitologyayla ilgili olanlar, Fransız Edebiyatı tarihine ait eserler ve tercüme romanlar önemli bir yer tutmaktadır.

Reşat Nuri Güntekin, Servet-i Fünun devri romancılarıyle Hüseyin Rahmi Gürpınar gibi İstanbul'a takılıp kalan yazar neslinden sonra edebiyatı Anadolu'ya ilk açan, konu olarak memleketi ele alan sanatçılardandır.

Hayat Koleksiyonundan

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

Nâşit Özcan

1889 - 1943

TÜRK tiyatrosunda, «Halk Sanatkârı» pâyesini kazanmış ünlü komedyen. İstanbul'da dünyaya geldi. Pek küçük bir yaşta sahneye çıktı. Tulûat tiyatromuzun en gözde bir yıldızı olarak parladı. Adını taşıyan tiyatrosunda bütün ailesiyle birlikte oynadı. Kırk yıl süren başarılı sahne yaşantısında ortaoyunu, komedi ve operetlerde rol aldı, kanto ve düetlere çıktı. Türk sahnesinde büyük bir isim yaptı. 1943 yılında İstanbul'da vefat etti.

ŞEHZADEBAŞI gibi, devrin eğlence ve tiyatro yerinin göbeğinde dünyaya gelen ve orada büyüyüp yetişen bir çocuğun sahneye karşı ilgi duymamasına imkân olmadığı içindir ki, Miralay Ahmet Bey'in oğlu Nâşit de bu sevdaya genç bir yaşta kendisini kaptırıvermişti.

Devir, tiyatro sanatçısına «oyuncu» gözüyle bakıldığı, mahkemelerde şahitliğinin dahi muteber sayılmadığı bir devirdi. Dolayısiyle Miralay Ahmet Bey, oğlunun bu aşırı sahne sevdasından hiç hoşlanmadı, kendisine müsaade etmek şöyle dursun, onu bu yoldan ayırmak, bu sevdadan vazgeçirmek için elinden geleni yapmaktan da geri kalmadı.

Bu yüzdendir ki Miralay Ahmet Bey'in oğlu Nâşit, bir gün kendisini Askerî Baytar (Veteriner) Mektebi sıralarında buluverdi. Ahmet Bey, «Hem tiyatro muhitinden uzaklaşır, hem de askerî bir disiplinin altına girer» düşüncesiyle bu kararı vermişti. Fakat gelgelelim Nâşit Bey'in içini saran sahne aşkı öylesine bir karasevdâ idi ki, ne babasının tehditleri para etmiş, ne de askerî mektebin disiplinini gözü görmüştü. Baytarlığı da, mektebini de bir tarafa bırakıp soluğu sahnede alıverdi. Aslında, onu sahneye götüren yol, esaslı bir temele dayanıyordu. Çünkü Viyolonselit Zeki Bey'den müzik, Kuklacı Halim Bey'den tiyatro dersleri almıştı. Yani, sahne hayatına hazırlıklıydı.

Nâşit Bey, Türk sahne hayatına ilk adımını ortaoyunu ile attı. Devrin ve ortaoyununun en büyük iki ismi olan Kavuklu Hamdi ile Küçük İsmail Efendiler onun bu yoldaki ilk ustaları oldular. Kavuklu Hamdi ile Küçük İsmail, büyük bir istidat gördükleri Nâşit'i bizzat yetiştirince pek kısa zamanda ortaoyunu meydanında bir yıldız olarak parladı.

Ortaoyunu meydanından tulûat sahnemize atladı Nâşit Bey, çok geçmeden. İçini kaplayan engin sahne aşkı, kendisini tiyatronun her türüne doğru çekiyordu. Bu yolda da, mesleklerinin eşsiz birer ustası olan Kel Hasan ile Abdürrezzak (Apti) Efendilere çırak olmuştur. Tulûat sahnesinde bir yıldız olarak parlayıverdi Nâşit Bey. O kadar ki, bu iki eşsiz ustanın arasında ezilmeden oynamaya başladı...

Daha sonra kendi adına bir tiyatro kurup burada sahne yaşantısını sürdürmeye başladı. «Nâşit'in tiyatrosu» çok geçmeden halk arasında tutunuverdi ve Nâşit ismi yediden yetmişe kadar herkesin sevgisini topladı.

Nâşit Bey, kendi adını taşıyan bu tiyatroyu yürütürken, kantocusu Amelya Hanım'a gönlünü kaptırdı ve çok geçmeden aynı sahnenin bu iki gözde yıldızı hayatlarını birleştiriverdiler.

Amelya Hanım, sülâleden tiyatrocu idi. Annesi Küçük Verjin Hanım devrinin en gözde bir kantocusu, babası Yorgi Efendi tiyatroların en usta ve en yakışıklı bir kemancısıydı. Amelya Hanım'ın kardeşi Niko Efendi de ablasıyle düetlere çıkardı. Böylece Nâşit Bey, adını taşıyan tiyatrosunda bütün aile erkânı ile birlikte oynamaya başlamış oldu.

Tam kırk uzun yıl kaldı sahnede Nâşit Bey. Bu süre içinde ortaoyunu, tulûat, komedi, vodvil, operet, kanto diye bir tefrik yapmadan her türde oynadı ve her türde aynı başarıyı göstermesini bildi. Tiyatro kendisinde «Allah vergisi» bir özellikti; yalnız «Komik Nâşit Bey» olmadığını göstermek için bir ara Shakespeare'in en ağır bir trajedisi olan «Hamlet»te dahi sahneye çıktı. Bu piyesteki mezarcı rolünde çıkardığı oyunla pek büyük bir takdir kazandı ve dört başı mâmur bir sanatçı olduğunu, gerekirse dram, hattâ trajedi bile oynayabileceğini ispatladı.

Nâşit Bey, sanatının büyük gücü ve sahnelerimizde kırk yıl süre ile döktüğü alın terinin mükâfatı olarak, halkın kendisine taktığı «Halk Sanatkârı» pâyesini kazandı. Yedisinden yetmişine kadar, kadın - erkek, çoluk - çocuk, genç - ihtiyar bütün bir milletin gönlünde taht kurdu. Emsalsiz taklitleri ve nefis esprilerinin yanısıra güçlü ve sevimli oyunları ile zihinlerde ve hâtıralarda ölümsüz bir yer işgal etti.

1939 yılının sonlarında ağır bir hastalık sonucu yatağa düşen Nâşit Bey, tam dört yıl yatmak zorunda kaldı. Ve 26 nisan 1943 günü hayata gözlerini yumdu.

Arkasında iki küçük evlât bırakmıştı Nâşit Bey. İkisi de analarının karnında sahneye çıkmışlardı ve büyüdükleri zaman babalarının yolunu tuttular. Kızı da, oğlu da artist oldular. Böylelikle Nâşit Bey'in kurduğu «tiyatrocu aile» düzenini değerli birer sanatçı olan kızı Âdile Nâşit (Keskiner) ile oğlu Selim Nâşit Özcan devam ettirmekteler bugün.